

פרק ד' - איסור ספיחין, שמור ונעבד

מפני חשיבות מצוות שמטיטה, החמירו חכמים כנגד עוברי עבירה שאינם שומרים מצווה זו, ואסרו דברים העלולים לעודד עוברי עבירה,¹ וכן אסרו משא ומתן עמם בדברים מסוימים.²

א. איסור ספיחין

זרעים שנזרעו מעצמם קודם השמיטה, וגדלו מעצמם בשנת השמיטה מותרים באכילה מן התורה, אך היות שרבו עוברי עבירה, שזרעו במכוון וטענו שנזרע מעצמו אסרו חכמים אף את הזרעים שאכן נזרעו וגדלו מעצמם.

1. לא בכל המקרים אסרו חז"ל וכפי שיפורט להלן:

- א. גידולי שדה הנזרעים שנה שנה, וכן מיני ירקות רב שנתיים, פרחים, ומיני תבלין, אפילו צמחו כל אלה מעצמם, ואפ' בשדה הפקר,³ הרי הם בכלל ספיחין ואסורים לעולם.
- ב. גידולים הגדלים בדרך כלל בר, ללא מגע יד אדם, או בשטח לא מעובד מסיבה כלשהי, וכן אם צמחו מעצמם אך בשדה שזרועה ממין אחר, אינם בכלל איסור ספיחין.⁴
- ג. גידולים בבית שמקורה בתקרה קבועה, או בעציצים, אינם בכלל איסור ספיחין.
- ד. תבואה וקטניות שהגיעו לשליש גידולם קודם שמיטה אינם בכלל איסור ספיחין.⁵
- ה. גידולים בשדה נוכרי בארץ ישראל או בשדה יהודי בעבר הירדן ובסוריה, אין בהם איסור ספיחין.⁶

2. הספיחין אסורים באכילה ובשאר שימושים בין לאדם ובין לבהמה, וכן אסורים בזריעה אף לאחר שמיטה.⁷ אך מותר לאכול מאכל שהתבשל בכלי שבושל בו ספיחין אם עברו 24 שעות בין בשול הספיחין לבשול המאכל המותר.⁸

3. מצווה לעקור ספיחין אך לא יקלקלם בידיים אלא יניחם שירקבו, ואם חושש שיכשלו אחרים באכילתם יכול לקוברם.⁹

4.

א. ירקות שגדלו מעצמם בשמיטה, ונלקטו אחר שמיטה, אסורים עד הזמן שיכולים לגדול ירקות ממין זה שנזרעו אחר שמיטה, ובחנוכה של שנה שמינית מותרים ודאי.¹⁰

ב. מותר להעמיד בהמה לאכול מירקות אלו מייד במוצאי שמיטה.¹¹
ג. אם יבשו עוקצי הפירות בשנת שמיטה ונלקטו אחר שמיטה אסורים באיסור ספיחין.¹²

5. ספק ספיחין אסור, אלא א"כ הרוב בשוק מאותו המין הוא מיבול המותר באכילה.¹³

ב. משא ומתן עם יהודי שאינו שומר שמיטה

1. אסור למכור או להשאל בשנת שמיטה ליהודי שאינו שומר

שמיטה, כל דבר שישתמש בו לדברים האסורים בשמיטה.¹⁴
א. כלי עבודה לעבודות האדמה, עד שעוברת העונה שמשתמשים בכלים אלו בשנת השמיטה.¹⁵ וכן קרקע מעובדת, או שראויה לעיבוד.

ב. כלים שיש אפשריות להשתמש בהם באיסור, וכן קרקע ריק, ואפילו כסף שיש אפשרות שישתמש בו לאיסור, כגון לסחור בהם בפירות שביעית, מותר למסור או למכור לו.¹⁶ אלא א"כ יודע בוודאות שישתמש בדברים אלו לאיסור.¹⁷

ג. זרעים אסור לתת לאדם כזה, אלא אם כן עברה העונה של זריעת זרעים אלו בשנת השמיטה.¹⁶

ד. כלי בית שאין ודאות שישתמש בהם לאיסור מותר להשאלם אם יש חשש לאיבה.¹⁸

2.

א. יהודי שעובד בקרקע בשנת השמיטה, אסור לזרוע בשדה זה אפילו במוצאי שמיטה, אם הזריעה מסתמכת על עבודות חרישה והכנה שנעשו בשמיטה.¹⁹

ב. יבול שגדל על"י עבודה האסורה בשמיטה, או שלא הופקר כדין אסור לקנותו,² ולתת תשלום- שהוא "דמי שביעית" לבעל הבית. וראוי אף לא לאוכלם אם לא בשעת הדחק.²⁰

- ג. יהודי שעובד בקרקע באיסור, אסור לברכו ברכת הצלחה בעסקיו אלו.²¹
3. חנווני המוכר יבול שביעית שלא כדין, מעותיו הם "דמי שביעית", ואפילו אם רוב הכסף שבקופה הוא מדברים אחרים שאין בהם קדושת שביעית.²²
4. יהודי שמחלל שבת בפרהסיה או שאינו מאמין בדברי חז"ל ואפילו אם רק מצות שמיטה אינו שומר, אינו נאמן להעיד על יבול, אם הוא מותר או אסור ואם הוא שייך לשביעית, לספיחין, ושאר ענייני שביעית.²³